ISSN 1339-3189

4/2021

Mladá veda

Young Science

www.mladaveda.sk

Mladá veda
Young Science

MEDZINÁRODNÝ VEDECKÝ ČASOPIS MLADÁ VEDA / YOUNG SCIENCE

Číslo 4, ročník 9., vydané v decembri 2021
ISSN 1339-3189
Kontakt: info@mladaveda.sk, tel.: +421 908 546 716, www.mladaveda.sk
Fotografia na obálke: Brhlík obyčajný / Sitta europaea. © Branislav A. Švorc, foto.branisko.at

REDAKČNÁ RADA
doc. Ing. Peter Adamišin, PhD. (Katedra environmentálneho manažmentu, Prešovská univerzita, Prešov)
doc. Dr. Pavel Chromý, PhD. (Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje, Univerzita Karlova, Praha)
prof. Dr. Paul Robert Magocsi (Chair of Ukrainian Studies, University of Toronto; Royal Society of Canada)
Ing. Lucia Mikušová, PhD. (Ústav biochémie, výživy a ochrany zdravia, Slovenská technická univerzita, Bratislava)
doc. Ing. Peter Skok, CSc. (Ekomos s. r. o., Prešov)
prof. Ing. Róbert Štefko, Ph.D. (Katedra marketingu a medzinárodného obchodu, Prešovská univerzita, Prešov)
prof. PhDr. Peter Švorc, CSc., predseda (Inštitút histórie, Prešovská univerzita, Prešov)
doc. Ing. Petr Tománek, CSc. (Katedra veřejné ekonomiky, Vysoká škola báňská - Technická univerzita, Ostrava)

REDAKCIA
Mgr. Branislav A. Švorc, PhD., šéfredaktor (Vydavateľstvo UNIVERSUM, Prešov)
PhDr. Magdaléna Keresztesová, PhD. (Fakulta stredoeurópskych štúdií UKF, Nitra)
Mgr. Martin Hajduk, PhD. (Inštitút histórie, Prešovská univerzita, Prešov)
RNDr. Richard Nikischer, Ph.D. (Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, Praha)
PhDr. Veronika Trstianska, PhD. (Ústav stredoeurópskych jazykov a kultúr FSŠ UKF, Nitra)
Mgr. Veronika Zuskáčová (Geografický ústav, Masarykova univerzita, Brno)

VYDAVATEĽ
Vydavateľstvo UNIVERSUM, spol. s r. o.
www.universum-eu.sk
Javorinská 26, 080 01 Prešov
Slovenská republika

© Mladá veda / Young Science. Akékoľvek šírenie a rozmnožovanie textu, fotografií, údajov a iných informácií je možné len s písomným povolením redakcie.

Mladá veda
Young Science
ISSN 1339-3189

Vol. 9 (7), pp. 111-129

HORSKÉ CHATY A ÚTULNE NA ÚZEMÍ VÝCHODNÝCH TATIER V KONTEXTE CESTOVNÉHO RUCHU

MOUNTAIN CHALETS AND SHELTERS IN EASTERN TATRAS IN THE CONTEXT OF TOURISM

Tomáš Pasternák [1], Daniela Vavreková

Autori príspevku pôsobia na Katedre geografie a aplikovanej geoinformatiky Fakulty humanitných a prírodných vied Prešovskej univerzity v Prešove. Tomáš Pasternák je odborným asistentom venujúcim sa problematike miestnych komunít, ich významu v rámci riadenia rozvoja na lokálnej úrovni, ako aj predpokladom rozvoja regiónov v rámci územia Slovenska so zreteľom na cestovný ruch. Daniela Vavreková je študentkou magisterského stupňa štúdia v študijnom programe geografia a aplikovaná geoinformatika, vo svojom štúdiu sa špeciálne venuje problematike pešej turistiky a cykloturistiky, ktoré aj v súčasnosti patria k vyhľadávaným aktivitám v rámci cestovného ruchu na Slovensku.

The authors of the paper work at the Department of Geography and Applied Geoinformatics, Faculty of Humanities and Natural Sciences, University of Prešov in Prešov. Tomáš Pasternák is an assistant professor dealing with the issue of local communities, their importance in the management of development at the local level, as well as a prerequisite for the development of regions within Slovakia with regard to tourism. Daniela Vavreková is a master's degree student in the study program geography and applied geoinformatics. In her study, she deals specifically with the issue of hiking and biking, which are still among the most sought-after activities in tourism in Slovakia.

Abstract

Mountain chalets and shelters can be characterized as recreational facilities situated in an alpine environment, which we meet during hiking or other sports activities. The objects have one common goal, and that is to provide tourists with a refuge from bad weather. Different features include the scope and standard of services provided. While chalets provide catering and accommodation services for a fee, shelters provide only accommodation services, completely free of charge. The aim of the paper is to characterize the history and present of the researched objects located in the Eastern Tatras and to point out their importance for tourism, especially as objects offering accommodation and catering services for hikers using marked hiking trails in the study area. Through a questionnaire survey conducted in the first half of 2021, we tried to

[1] Adresa pracoviska: Mgr. Tomáš Pasternák, PhD., Katedra geografie a aplikovanej geoinformatiky, FHPV, Prešovská Univerzita v Prešove, 08001, Ul. 17. novembra 1
E-mail: tomas.pasternak@unipo.sk

confirm whether mountain chalets and shelters were sought-after tourist destinations even during the 2020 season.
Key words: Tourism, mountain chalets, hiking, shalets, Eastern Tatras

Abstrakt
Horské chaty a útulne môžeme charakterizovať ako rekreačné objekty situované vo vysokohorskom prostredí, s ktorými sa stretávame počas pešej turistiky alebo iných športových aktivít. Objekty majú jeden spoločný cieľ, ktorým je poskytovať turistom útočisko pred nepriaznivým počasím. Medzi odlišné znaky, ktoré môžeme navonok vidieť patria rozsah a štandard poskytovaných služieb. Zatiaľ čo horské chaty poskytujú stravovacie služby a ubytovacie služby za poplatok, útulne poskytujú výlučne len ubytovacie služby, a to úplne zadarmo. Cieľom príspevku je charakterizovať históriu a súčasnosť skúmaných objektov lokalizovaných vo Východných Tatrách a poukázať na ich význam pre cestovný ruch, a to predovšetkým ako objektov ponúkajúcich ubytovacie a stravovacie služby pre peších turistov využívajúcich značené turistické trasy na skúmanom území. Prostredníctvom dotazníkového prieskumu realizovaného v prvej polovici roka 2021 sme sa snažili potvrdiť, či horské chaty a útulne boli vyhľadávanými turistickými cieľmi aj počas sezóny 2020.
Kľúčové slová: cestovný ruch, horské chaty, pešia turistika, útulne, Východné Tatry

Úvod

Príbehy Tatier sa začali písať dávno predtým, ako sa ľudia rozhodli zdolávať ich majestátne štíty. Toto obdobie môžeme považovať za obdobie postupného spoznávania a rozvoja tejto oblasti. V súčasnosti je oblasť Východných Tatier z hľadiska cestovného ruchu najnavštevovanejšou a najviac prosperujúcou. Oblasť ponúka širokú ponuku aktivít, akými sú pešia turistika, lyžovanie, skalolezenie, lezenie ľadopádov či skialpinizmus a popri týchto aktivitách máme možnosť využiť služby poskytované viacerými horskými chatami či útulňami, na ktoré môžeme cestou natrafiť. A práve tieto objekty nachádzajúce sa prevažne v tatranských dolinách sú predmetom nášho príspevku.

Metodika práce a vymedzenie základných pojmov

Prvotná fáza realizácie príspevku pozostávala z vyhľadávania a zhromažďovania literárnych zdrojov na tému horských chát a Východných Tatier. K základným metódam a technikám využívaným v rámci spracovania teoreticko-metodologickej roviny príspevku patrili: bibliometrická analýza, obsahová analýza, komparatívna analýza, literárna metóda, metóda dedukcie a indukcie, metóda generalizácie textu, kamerálne metódy či metódy vedeckej abstrakcie. Vytvorený zoznam citácií, parafráz a výpiskov sme následne analyzovali a zhodnotili na základe využitia metódy syntézy. Pre vypracovanie tabuľkových a grafických príloh sme využili program Microsoft Office Excel, kartografické výstupy sme vytvorili v prostredí geografického informačného systému (GIS), ktorý predstavuje súbor technických a programových prostriedkov s cieľom uchovať, spracovať a využiť geografické informácie vo forme grafickej a údajovej (Gecíková a Papcunová 2010). V našom prípade sme kartografické prílohy vytvárali v Open source nástroji QGIS 3.16. Súčasťou príspevku je aj vyhodnotenie časti dotazníkového prieskumu, ktorý je často využívanou metódou získavania údajov

v spoločenských vedách a prostredníctvom ktorého vieme získať veľké množstvo údajov možných následného štatistického vyhodnotenia (Rehák, Šipikal 2011). Kompletný dotazníkový prieskum pozostával z 19 prevažne uzavretých otázok týkajúcich sa širšieho výskumu horských chát a útulní ako vyhľadávaných turistických cieľov, avšak v predkladanom príspevku poukážeme na niektoré z najdôležitejších zistení týkajúcich sa hodnotenia ich návštevnosti a kvality poskytovaných služieb. Do prieskumu sa celkovo zapojilo 103 respondentov, ktorí navštívili územie Východných Tatier v roku 2020 a vyplnili online dotazník zdieľaný v turistických skupinách na sociálnych sieťach v období februára až apríla roku 2021.

Vo všeobecnosti môžeme povedať, že v prípade horských chát a útulní ide o rekreačné stavby situované vo vysokohorskom prostredí, s ktorými sa stretávame počas turistiky alebo inej športovej aktivity. Tieto objekty sa však líšia rozsahom a štandardom poskytovaných služieb. V tejto časti nášho príspevku uvedieme niekoľko definícií horských chát a útulní podľa viacerých autorov venujúcich sa ich vymedzeniu (Kołodziejczyk 2015; Bohuš ml. 2014; Karáscony 2009; Ješko a Lörincová 2007; Gúčik a kol. 2006; Kollárová 2005; Kollár, Lacika a Malarz 1998; Balatka 1986).

Kołodziejczyk (2015) charakterizuje horskú chatu ako objekt so stálym personálom, v ktorom sú návštevníkom poskytované nielen ubytovacie služby vo vyčlenených miestnostiach s poschodovými posteľami pre 15-30 osôb, ale aj stravovacie služby a prístup do spoločnej kuchynky.

Pod pojmom horská chata rozumie Bohuš ml. (2014) rekreačno-športový objekt nachádzajúci sa vo vysokohorskom prostredí s ťažko dostupným terénom, ktorého jedným z hlavných cieľov je poskytovať návštevníkom pohodlie a služby za poplatok, celoročne alebo len výlučne počas hlavnej letnej sezóny. Objekt má na starosti majiteľ chaty alebo nájomca chaty.

Gúčik a kol. (2006, s. 64) definuje horskú chatu ako: *„ubytovacie zariadenie s nižším štandardom služieb poskytujúce ubytovanie návštevníkom v horských oblastiach“*. Ako ďalej vysvetľuje, objekt môže podľa klasifikácie ubytovacích zariadení začleňovať medzi turistické ubytovne alebo hotely s nižšou triedou.

Kollárová (2005) definuje horské chaty ako zariadenia situované v náročnom teréne s celoročnou prevádzkou s výnimkou Chaty pod Rysmi, ktorá funguje len počas letného obdobia. Uvádza tiež, že tieto objekty zväčša nie sú napojené na cestnú sieť a štátnu rozvodnú sieť elektrickej energie.

Kollár, Lacika a Malarz (1998) sa vyjadruje o horských chatách ako o jedných z najviac navštevovaných miest u turistov, kde im sú poskytnuté stravovacie služby, ubytovacie služby a útočisko v prípade zlého počasia.

Podľa Balatku (1986) je horská chata ubytovacie zariadenie v horskom teréne, ktorý ponúka možnosti aktívnej turistiky do šíreho okolia. Okrem vyššie spomenutých služieb môže objekt plniť pre turistov aj informačnú funkciu z dôvodu vzdialenej lokalizácie objektov, ktoré nie sú často napojené na infraštruktúru.

Karáscony (2009, s. 3) predstavuje útulňu ako: *„turistický objekt, kde turista nájde prístrešie, môže v ňom prenocovať, môže obdržať od nájomcu tiež občerstvenie, ale nemá právo občerstvenie požadovať“*.

Podľa Ješka a Lörincovej (2007) je útulňa významným bodom pri plánovaní viacdennej turistiky, kde návštevníci môžu bez poplatku a bez rezervácie stráviť noc a načerpať nové sily do ďalšieho dňa. Pri výstavbe mnohých núdzových nocľahární bol použitý materiál ako drevo a kameň, ale častokrát sa v najvyšších pohoriach sveta objavujú útulne postavené z plechu. Niektoré boli vybudované výlučne pre potreby turistov, ale niektoré súčasné útulne boli pôvodne salašmi alebo kolibami pastierov.

Gúčik a kol. (2006) definuje útulňu ako jednoducho vybavený objekt nachádzajúci sa v horskom prostredí v prítomnosti alebo neprítomnosti osoby, ktorá má objekt na starosti.
V slovníku slovenského jazyka od Peciara a kol. (1959, s. 731) je útulňa charakterizovaná ako: *„chata jednoduchej konštrukcie obyčajne na odľahlom alebo ťažšie prístupnom mieste, slúžiaca ako úkryt na noc alebo v zlom počasí“.*

Iná definícia opisuje útulňu ako objekt zriadený v skromnom, jednoduchom štýle ponúkajúcom možnosť prenocovania vo vlastnom spacom vaku po náročných túrach alebo aj možnosť útočiska v prípade zlého počasia úplne zadarmo. Na rozdiel od horských chát sa v útulniach neposkytujú žiadne stravovacie alebo iné služby. Útulne nie sú napojené na vodu a taktiež nie sú elektrifikované. Z tohto dôvodu by mala byť stavba lokalizovaná v blízkosti zdroja pitnej vody. Útulne nie sú zvyčajne uzamknuté, z toho dôvodu, aby ich mohol využívať ktokoľvek, avšak niektoré takéto objekty uzamknuté sú a v takomto prípade je nevyhnutné kontaktovať správcu, ktorý má objekt na starosti (Anonym 2019).

Horské chaty a útulne na území Východných Tatier

Východné Tatry ako podcelok Tatier pozostávajú z Vysokých a Belianskych Tatier situovaných v severovýchodnej časti Slovenskej republiky na hranici s Poľskom. Rozloha podcelku je 324 km^2 z toho 260 km^2 rozlohy tvoria Vysoké Tatry a 64 km^2 tvoria rozlohou menšie Belianske Tatry (mapa 1). Najvyššiu časť Východných Tatier vypĺňajú Vysoké Tatry s najvyšším Gerlachovským štítom s nadmorskou výškou 2 655 m n. m. Najvyšším bodom Belianskych Tatier je Havran s výškou 2 152 m n. m. Podcelok Východné Tatry susedí na juhu s Podtatranskou kotlinou, na západe so Západnými Tatrami a v severovýchodnej časti s Podtatranskou brázdou a Spišskou Magurou. Na základe územno-správneho členenia spadajú Východné Tatry z prevažnej časti do Prešovského kraja a v rámci neho do okresov Poprad a Kežmarok, ale aj do Žilinského kraja a v rámci neho okrajovo do okresu Liptovský Mikuláš (Kuchárik 2019; Mazúr a Lukniš 2002).

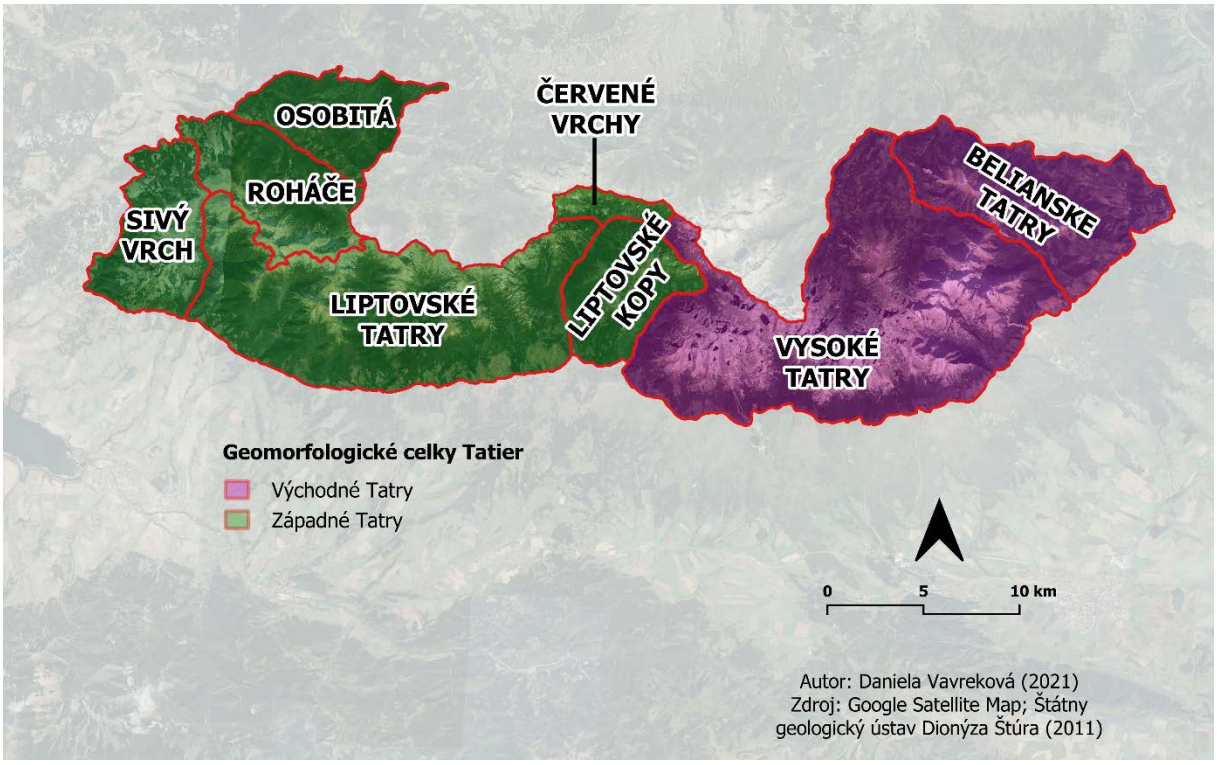

Mapa 1 – Delenie Tatier na geomorfologické celky a časti
Zdroj: Google Satellite

Pred vznikom horských chát a útulní slúžili ľuďom na prenocovanie iba jednoduché prístrešky z lesného materiálu, a to z konárov, haluzí a dreva. Vo vyššie položených oblastiach začali ľudia budovať tzv. ochranné múriky popri obrovských balvanoch, kde prespávali alebo sa len ukrývali pred silným vetrom a búrkou. Miesta takéhoto typu boli všeobecne známe ako ohniská. Pravdepodobne sa označenie dostalo do povedomia z čias, kedy nocľažníci pred vstupom do týchto objektov zakladali vatry. Pre pocit lepšieho pohodlia boli ohniská vystlané prírodným materiálom. Medzi najznámejšie ohniská možno zaradiť Ohnisko v Malej Studenej doline a ohnisko v Mengusovskej doline s názvom Wachterka. Počas 16. storočia sa Tatry dostali do povedomia aj za hranice. Dôležité je spomenúť, že už v tom období boli hory domovom pastierov, drevorubačov a baníkov, ktorí v prípade núdze prichyľovali na noc cudzincov z rôznych častí Slovenska, výmenou za alkohol alebo chlieb (Bohuš ml. 2007).

Na prelome 18. a začiatkom 19. storočia sa začalo s výstavbou horární s izbami pre turistov, ktorých hlavným cieľom bolo poskytnúť nocľah. Neskôr sa neďaleko čistiniek pustili do výstavby poľovníckych chát majitelia pozemkov. Ich výsledkom bola voľná prístupnosť nielen pre poľovníkov, ale aj pre verejnosť (Bohuš ml. 2014).

Poľovnícke chaty boli stavané v štýle zrubov a vybavené boli základnými potrebami. Ako uvádza Gašpar (2003) tieto novovzniknuté poľovnícke chaty boli súčasťou tatranských osád. Nachádzali sa vo vysokohorskom a pre človeka fyzicky náročnom teréne. Medzi významných priekopníkov vo výstavbe a budovaní chát možno zaradiť Štefana Csákyho, Mateja Loischa, Jozefa Szetiványiho a Pavla Wesztera.

V roku 1793 dal Štefan Csáky postaviť chatu pod Slavkovským štítom, ktorá bola známa pod jeho menom ako Csákyova chata. Chata bola obľúbenou u turistov, a to z dôvodu skvelej prístupnosti do Velickej, Veľkej a Malej Studenej doliny. Po tom ako Csáky videl, že

chata prosperuje, rozhodol sa investovať do výstavby ďalších dvoch chát. Všetky spomenuté objekty sa stali súčasťou tatranskej osady Smokovec. V roku 1863 statkár Matej Loisch vydal podnet k výstavbe poľovníckej chaty pri Skalnatom potoku, ktorú mohli kedykoľvek využiť turisti. O rok nato vybudoval aj kúpeľný dom. Jedným zo zakladateľov Uhorského karpatského spolku bol Jozef Szetiványi, ktorý v roku 1872 postavil chatu na Štrbskom plese. Spočiatku bola chata súkromnou, avšak na ďalší rok sa ju majiteľ rozhodol sprístupniť verejnosti. V roku 1875 sa Uhorský karpatský spolok rozhodol zriadiť vlastnú chatu. Pomenovaná bola po zakladateľovi osady Štrbského plesa Jozefovi Szetiványimu. V roku 1884 bola postavená na náklady Pavla Wesztera na poľane Polianka poľovnícka chata. Krátko nato vybudoval ďalšie objekty a stal sa zakladateľom osady Tatranská Polianka (Bohuš ml. 2007).

Veľké zmeny nastali po vzniku Československej republiky, kedy sa ľudia do väčšej miery začali zaujímať o turistiku a pobyt v prírode. Práve záujem ľudí vyvolal vlnu výstavby nových objektov. Prevažná časť horských chát a útulní sa dostala pod správu Klubu česko-slovenských turistov. Počas vojnového obdobia sa však chaty stali majetkom Klubu slovenských turistov a lyžiarov. Mnoho z nich bolo v tom období poškodených alebo úplne zničených. Po povojnovom období sa začala obnova niektorých zničených chát (Karáscony 2009).

Mnohé z chát a útulní na území Východných Tatier však zostalo neobnovených. Podrobný zoznam všetkých zaniknutých objektov aj s uvedením roka zániku znázorňuje tabuľka 1.

V súčasnosti sa vo Východných Tatrách nachádza 11 horských chát. Z toho je na území Vysokých Tatier situovaných 10 horských chát a na území Belianskych Tatier sa dnes nachádza iba 1 horská chata (mapa 2). Ich vlastníkmi nie sú len zväzy, ale vlastníkom niektorých horských chát je štát, mesto Spišská Sobota a súkromní majitelia. Najvýznamnejšie a najvyššie položené chaty patria Klubu slovenských turistov a Slovenskému horolezeckému spolku JAMES. Do tejto skupiny patrí Chata pod Rysmi, Chata pri Zelenom plese (obrázok 1), Téryho chata a Zbojnícka chata. Spomínané spolky ponúkajú svojím členom v chatách zľavy na ubytovanie. Do vlastníctva štátu spadajú len dva objekty, a to Rainerova chata/útulňa a Skalnatá chata. Mestu Spišská Sobota patrí do vlastníctva Chata Plesnivec. Poslednú skupinu tvoria chaty patriace súkromným majiteľom. Medzi takéto chaty možno zaradiť Zamkovského chatu (obrázok 1), Bilíkovú chata, Majláthovu chata a Chatu pod Soliskom (Klub slovenských turistov 2020; Solčanský 2019).

Obrázok 1 – Chata pri Zelenom plese (vľavo) a Zamkovského chata (vpravo)
Zdroj: Vlastná fotodokumentácia autorov

	Názov chaty	Poloha chaty	Zánik
1.	Blásyho chata	východná časť Velického pleso	1873
2.	Egidova chata I	severná časť Zeleného plesa	1883
3.	Egidova chata II	južná časť Zeleného plesa	1887
4.	Furkotská chata neskôr Chata Kapitána Rašku	Furkotská dolina	1956
5.	Gertrúdina chata	pod Skalnatou dolinou	neznáme
6.	Guhrova lyžiarska chata I	Velická dolina	1929
7.	Guhrova lyžiarska chata II	Velická dolina	1965
8.	Hincova koliba	Žabia dolina	1895
9.	Hunfalvyho chata	Vyšná velická poľana	1913
10.	Chata Kamzík	Starolesnianska poľana	1980
11.	Chata Kapitána Rašku	Tri studničky	1999
12.	Chata na Poľane pod Vysokou	Poľana pod Vysokou	1926
13.	Chata v Slavkovskej doline I	Slavkovská dolina	1888
14.	Chata v Slavkovskej doline II	Slavkovská dolina	1945
15.	Chata pri Šalviovom prameni neskôr Tardíkova chata	Šalviový prameň	1958
16.	Jozefova chata	Štrbské pleso	1919
17.	Kacvinského útulňa	západne od Štrbského plesa	1946
18.	Kežmarská chata	Dolina Bielych plies	1974
19.	Krivánska chata	východná časť Jámskeho plesa	1944
20.	Krivánske koliby	Podkrívánska poľana	1890
21.	Mühlmannova chata neskôr Chata KČST	Kôprová dolina	1969
22.	Nedobrého chata	Jámske pleso	1943
23.	Rudolfova chata	Kôprová dolina	1909
24.	Ruženina chata	Hrebienok	1893
25.	Vatra	Kôprová dolina	1924
26.	Važecká chata	Tri studničky	1944
27.	Votrubova chata	pod Predným Kopským sedlom	1942

Tabuľka 1 – Zaniknuté horské chaty a útulne vo Východných Tatrách
Zdroj: Bohuš ml. 2007; Bohuš st. 1996; Chudý 2018

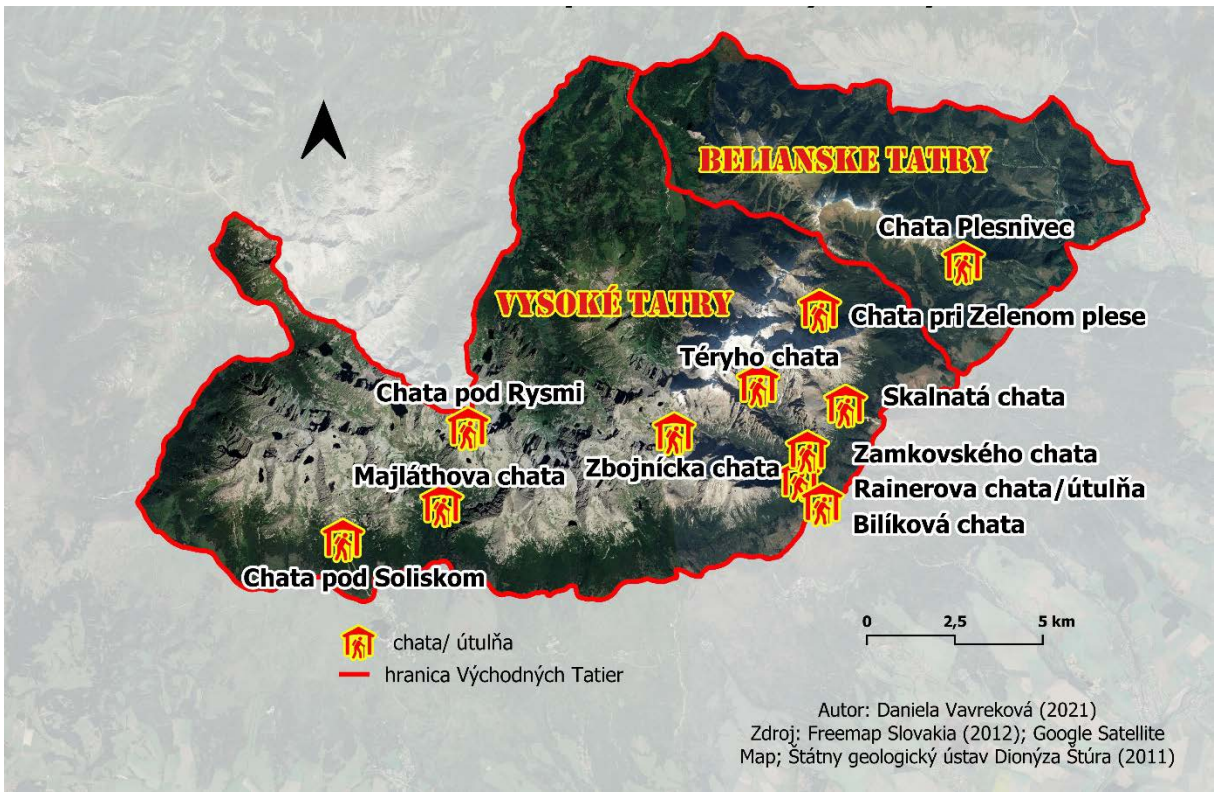

Mapa 2 – Súčasné horské chaty a útulne vo Východných Tatrách
Zdroj: autorka

Dostupnosť a poskytované služby

Ku všetkým súčasným horským chatám vedie hneď niekoľko dobre značených turistických trás. Postupne si v tejto časti priblížime trasy, ktorými sa k objektom môžeme dostať. K chate Plesnivec v Belianskych Tatrách vedú štyri značené turistické trasy. Prvá začína po modro značenom turistickom chodníku z osady Tatranská Kotlina až k rázcestiu Šumivý prameň a odtiaľ celý čas po zeleno značenom turistickom chodníku až k Chate Plesnivec. Druhá trasa vedúca k chate začína v osade Kežmarské Žľaby po modrej značke. O niečo náročnejšia tretia trasa začína v Tatranských Matliaroch opäť po modro značenom chodníku až k rázcestiu Veľké Biele pleso odkiaľ pokračujeme po zelenej značke k Chate Plesnivec. Posledná štvrtá trasa vedie od Chaty pri Zelenom plese po červenej značke k Veľkému Bielemu plesu a odtiaľ k Chate Plesnivec po zelenej značke.

Dostupnosť k Bilíkovej chate je veľmi dobrá, o čom svedčia viaceré prístupové cesty. Jedným z najjednoduchších spôsobov ako sa môžeme dostať k chate je prostredníctvom pozemnej lanovky, ktorou sa môžeme vyviezť až na Hrebienok a odtiaľ pokračovať po zelenej značke až k chate. Ďalšou alternatívou je využitie príjazdovej asfaltovej cesty, s ktorou sa križuje zelený značený turistický chodník od Starého Smokovca. Vyraziť môžeme aj z Tatranskej Lesnej po žlto značenom turistickom chodníku k rázcestiu pod Dlhým vodopádom a následne po zelenej značke k Bilíkovej chate. Posledná trasa nás vedie po modro značenom turistickom chodníku zo Starého Smokovca k rázcestiu pod Slavkovským štítom a odtiaľ po červenej značke k Hrebienku a následne zelenou značkou k Bilíkovej chate.

Východiskovým bodom k Chate pod Rysmi je Popradské pleso, ku ktorému sa môžeme dostať od Štrbského plesa po Tatranskej magistrále značenej červenou farbou alebo prostredníctvom zeleného značeného turistického chodníka, ktorý sa oddeľuje od tatranskej magistrály na rázcestí Trigan. Ďalším variantom je modro značený turistický chodník od parkoviska Popradské pleso. Týmito troma trasami sa dostaneme aj k Majláthovej chate pri Popradskom plese.

Chata pod Soliskom je sprístupnená dvoma turistickými chodníkmi a sedačkovou lanovkou. Ľahšia, modrá turistická trasa nás vedie od Štrbského plesa popri sedačkovej lanovke až k chate.

K Chate pri Zelenom plese vedie modro značený turistický chodník z Tatranských Matliarov, na ktorý sa napája aj žlto značený turistický chodník z Kežmarskej Bielej vody a Tatranskej Lomnice. Ak sa rozhodneme pokračovať po žlto značenom turistickom chodníku smerujúcom z Kežmarskej Bielej vody, musíme sa odpojiť na rázcestí Šalviový prameň a pokračovať opäť po žlto značenom turistickom chodníku Dolinou Zeleného plesa priamo k chate. Ak však budeme pokračovať po modrom turistickom chodníku aj naďalej od Šalviového prameňa, dostaneme sa k Veľkému Bielemu plesu, od ktorého ďalej pokračujeme po červenej značke k Chate pri Zelenom plese. K Chate pri Zelenom plese je možné dostať sa aj po červenej značke od Skalnatej chaty cez Veľkú Svišťovku.

K Rainerovej útulni je možné dostať sa z neďalekého Hrebienka nenáročným červeno značeným alebo zeleno značeným turistickým chodníkom. Od Rainerovej chaty/útulne situovanej na Starolesnianskej Poľane vedie modrá turistická trasa k ďalšej známej, Zbojníckej chate vo Veľkej Studenej doline. Ďalšou alternatívou, ako sa dostať k Zbojníckej chate je výstup po žlto značenom turistickom chodníkom od Téryho chaty, pre ktorý však platí zimná uzávera, a tak je schodný len v určitom období. K spomínanej Téryho chate v Malej Studenej doline sa dostaneme od Zamkovského chaty po zelenom značenom turistickom chodníku.
K Skalnatej chate vedie priamo bez zmeny trasy zeleno značený turistický chodník z Tatranskej Lomnice. Druhým variantom je výstup po modro značenom turistickom chodníku oddeľujúcom sa od zeleného turistického chodníka. Modrá značka nás zavedie k rázcestiu Folvarská poľana, od ktorého pokračujeme opäť po modrej značke k Skalnatému plesu a odtiaľ sa vydáme po červenej alebo zelenej značke k horskej chate. Ďalšie turistické trasy smerujú od Zamkovského chaty a Chaty pri Zelenom plese po červenom značenom turistickom chodníku. K chate sa môžeme dostať aj využitím lanovky smerujúcej z Tatranskej Lomnice k Skalnatému plesu, odkiaľ pokračujeme pešou chôdzou priamo k chate (mapa 3, 4, 5).

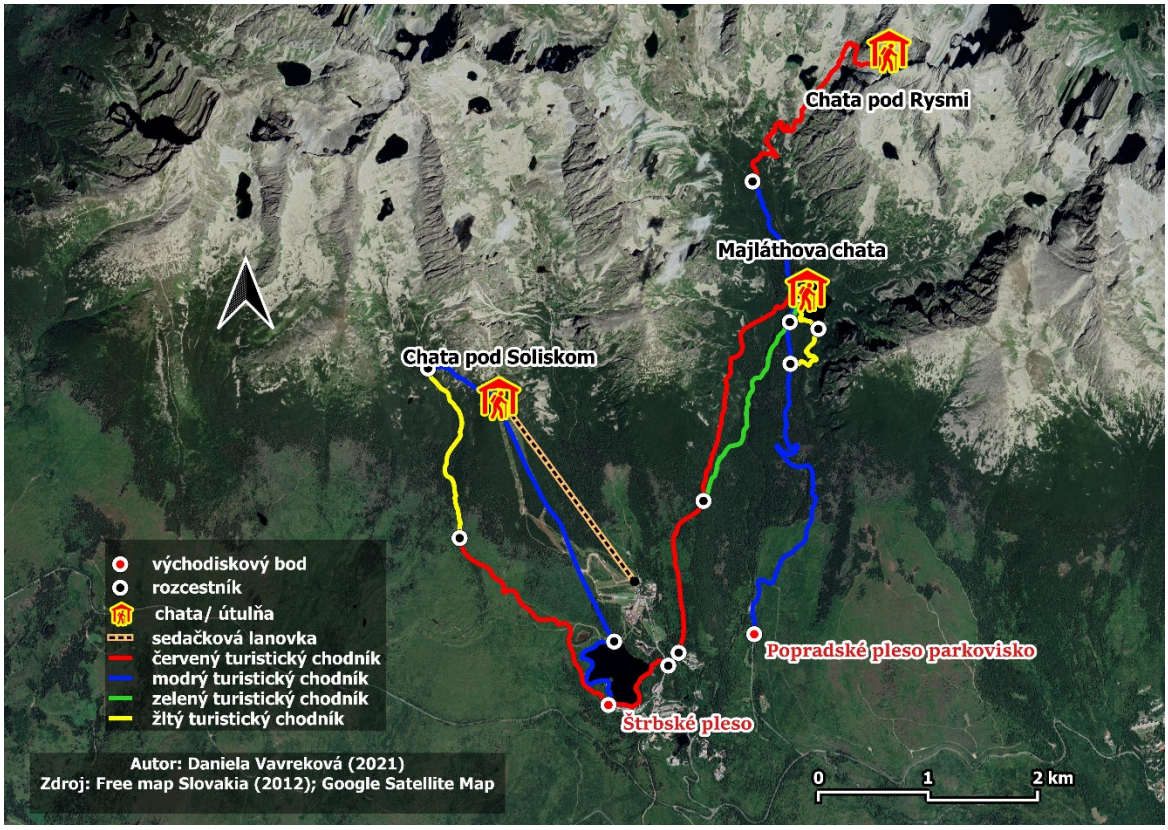

Mapa 3 – Dostupnosť k Chate pod Soliskom, Majláthovej chate a Chate pod Rysmi
Zdroj: autorka

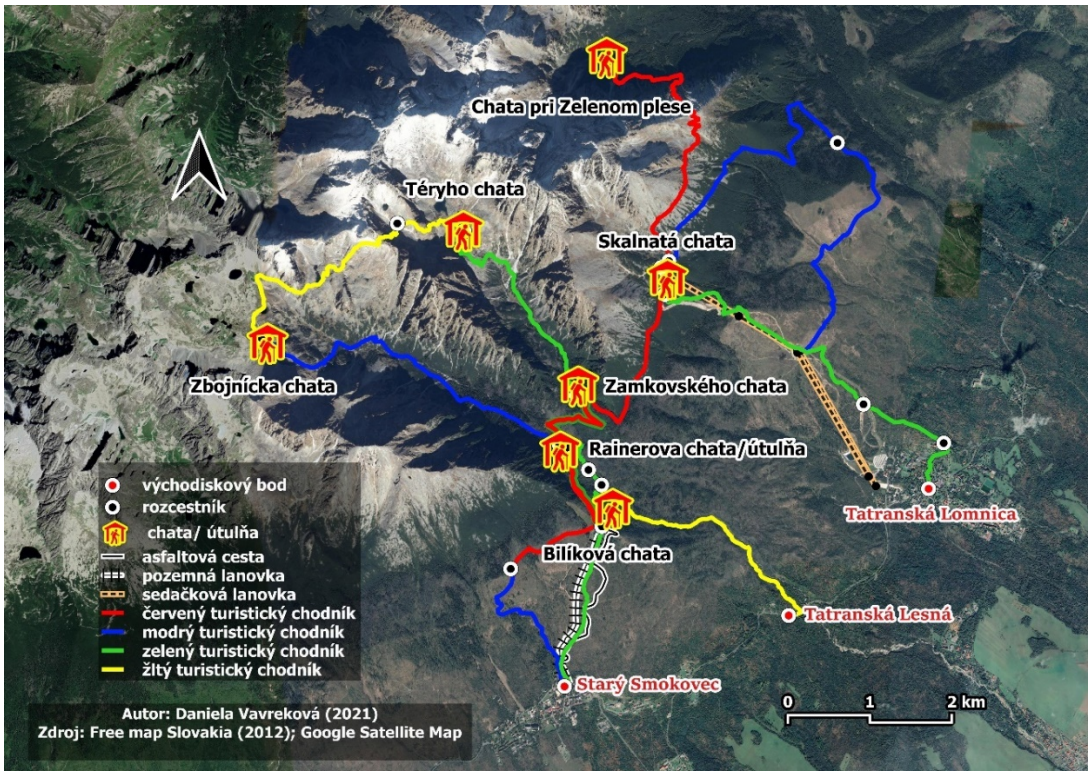

Mapa 4 – Dostupnosť k Bilíkovej chate, Rainerovej útulni,
Zamkovského chate, Téryho chate, Zbojníckej chate a Skalnatej chate
Zdroj: autorka

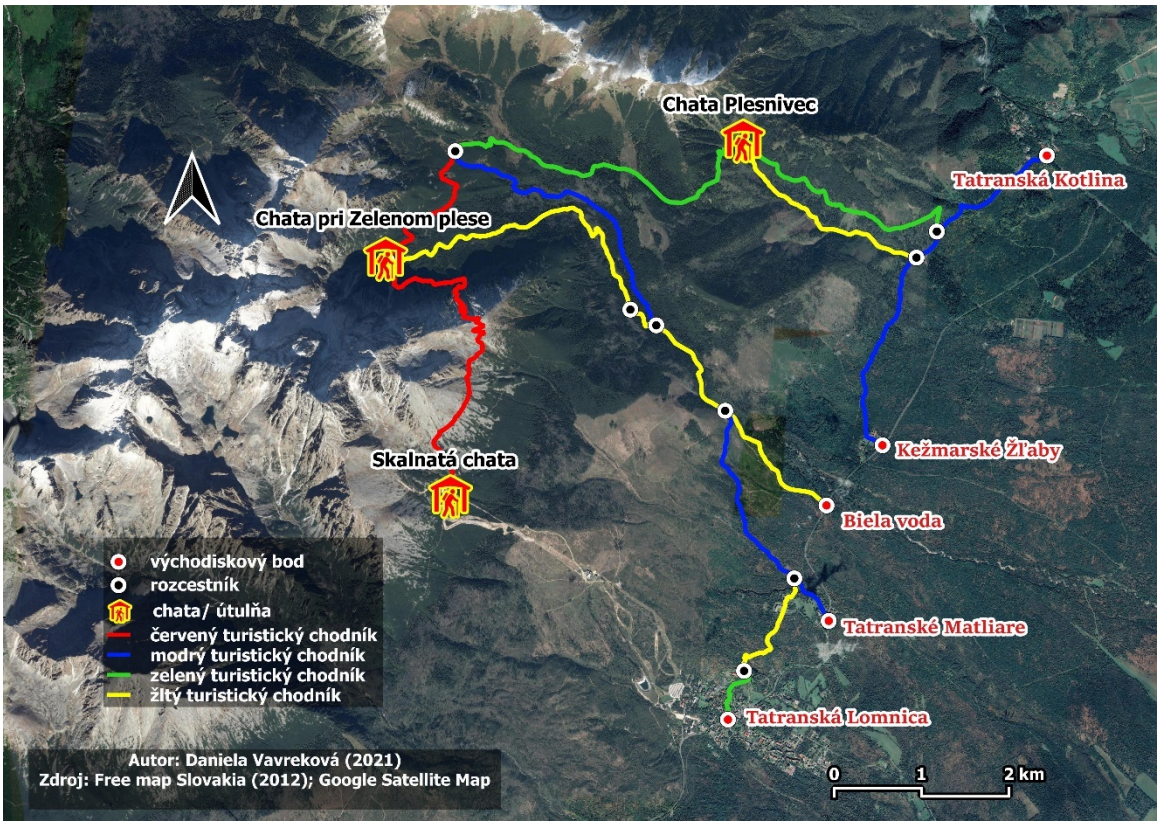

Mapa 5 – Dostupnosť k Chate pri Zelenom plese a Chate Plesnivec
Zdroj: autorka

Z hľadiska doby prevádzky sú všetky horské chaty otvorené celoročne s výnimkou Chaty pod Rysmi, ktorá poskytuje turistom služby len počas hlavnej letnej sezóny od 15. 6. do 31.10 a na Chate Plesnivec, kde platí taktiež obmedzenie, a to od mesiaca november do mesiaca máj, kedy je chata otvorená pre návštevníkov len počas víkendov a sviatkov (Chata Plesnivec 2021; Chaty.sk 2019).

V súčasnosti sa ubytovacie služby neposkytujú len na Rainerovej chate/útulni, ktorá slúži návštevníkom alebo turistom ako bufet a na Skalnatej chate, ktorá bola koncom minulého roka čiastočne zrekonštruovaná. Na webovej stránke Skalnatej chaty však stojí oznam, ktorý informuje návštevníkov o pláne opätovného spustenia ubytovacích služieb v mesiaci január 2021. Ďalšie informácie ohľadom kapacity a cenníka ubytovania nie sú uverejnené, ale spomínaná je 2. fáza rekonštrukcie chaty, ktorá je naplánovaná na mesiac máj 2021 (Tabuľka 2) (Mäkká 2007; Skalnatá chata 2021).

Niektoré horské chaty ponúkajú okrem klasického ubytovania pre turistov aj núdzové prespanie vo vlastnom spacom vaku v prípade naplnenia kapacity alebo v prípade zlého nepriaznivého počasia. Takúto možnosť ubytovania poskytuje napríklad Chata pod Rysmi, Chata pri Zelenom plese, Téryho chata, Zbojnícka chata a Chata pod Soliskom. Ceny za núdzové prespanie sa na jednotlivých chatách líšia. Kým na Zbojníckej chate a na chate pri Zelenom plese zaplatíme za núdzové prespanie vo vlastnom spacom vaku 10 €, tak na Téryho chate zaplatíme 12 € a na Chate pod Soliskom 20 €. (Chata pod Rysmi 2009; Chata pod Soliskom 2021; Chata pri Zelenom plese 2018; Téryho chata 2021; Zbojnícka chata 2015).

V prípade záujmu o ubytovacie služby je nutná rezervácia vopred, ktorú je možné na niektorých horských chatách vykonať prostredníctvom telefónneho kontaktu a e-mailovej adresy uvedenej na príslušných webových stránkach horských chát a napríklad na Téryho chate a Zbojníckej chate len výlučne prostredníctvom e-mailovej adresy a na Chate pod Rysmi je možná rezervácia len prostredníctvom SMS správy (Tabuľka 3) (Chata pod Rysmi 2009; Hikemates 2019).
Z pohľadu vybavenosti môžeme povedať, že na každej z vyššie spomenutých horských chát sú ubytovaným aj neubytovaným návštevníkom k dispozícií sociálne zariadenia a ponuka teplých jedál. K zvýšeniu komfortu niektorých horských chát prispela aj ich elektrifikácia. Na Téryho chate sa elektrická energia získava zo solárnych panelov, na Chate pri Zelenom plese sa získava prostredníctvom dieselového generátora, na Chate pod Rysmi vďaka fotovoltaickým článkom, na Zbojníckej chate solárnymi panelmi a veternou turbínou zasadenou na streche chaty. Elektrická energia slúži výlučne na osvetlenie objektov a prevádzku kuchyne (Frank 2014).

	Názov chaty	Prevádzka	Ubytovacie služby	Kapacita	Stravovacie služby
1.	Bilíkova chata	celoročná	áno	33 lôžok	áno
2.	Chata Plesnivec	celoročná	áno	20 lôžok	áno
3.	Chata pod Rysmi	sezónna	áno	14 lôžok	áno
4.	Chata pod Soliskom	celoročná	áno	11 lôžok	áno
5.	Chata pri Zelenom plese	celoročná	áno	56 lôžok	áno
6.	Majláthova chata	celoročná	áno	16 lôžok	áno
7.	Rainerova chata/útulňa	celoročná	nie	-	nie
8.	Skalnatá chata	celoročná	nie	-	áno
9.	Téryho chata	celoročná	áno	24 lôžok	áno
10.	Zamkovského chata	celoročná	áno	28 lôžok	áno
11.	Zbojnícka chata	celoročná	áno	16 lôžok	áno

Tabuľka 2 – Horské chaty a útulne podľa doby prevádzky a poskytovaných služieb
Zdroj: CA Sorger 2021; Chata pod Soliskom 2021; Chaty.sk 2020; Hikemates 2019; Kubisova 2016; Mäkká 2007; TatryTravel.sk 2021

	Názov chaty	Cena za 1 noc s polpenziou	Spôsob rezervácie
1.	Bilíkova chata	30 - 60 €	mobil, e-mail, booking, trivago
2.	Chata Plesnivec	28 €	telefonicky , e-mail
3.	Chata pod Rysmi	37 €	SMS správa
4.	Chata pod Soliskom	100 €	mobil, e-mail, booking, trivago
5.	Chata pri Zelenom plese	31 €	telefonicky, e-mail
6.	Majláthova chata	96 €	mobil, e-mail, booking, trivago
7.	Téryho chata	35 €	e-mail
8.	Zamkovského chata	35 €	telefonicky, e-mail
9.	Zbojnícka chata	35 €	e-mail

Tabuľka 3 – Cena ubytovania s polpenziou s možnosťami rezervácie
Zdroj: Booking.com 2021; Chata Plesnivec 2021; Chata pod Rysmi 2009; Hikemates 2019; Solčanský 2019; Tatry-travel.sk 2021; Trivago 2021

Vyhodnotenie dotazníkového prieskumu

Prostredníctvom dotazníkového prieskumu, na ktorom sa zúčastnilo už spomínaných 103 respondentov, z toho 51,5 % žien a 48,5 % mužov, v rôznom veku (graf 1) a pochádzajúcich zo všetkých 8 krajov Slovenskej republiky (graf 2), sme sa snažili zistiť spokojnosť turistov s kvalitou poskytovaných služieb v týchto objektoch. Keďže prieskum sa pôvodne zameriaval aj na ďalšie aspekty súvisiace s horskými chatami a útulňami, v príspevku nebudeme charakterizovať všetky otázky obsiahnuté v dotazníku, ktorých bolo celkovo 19, ale postupne popíšeme práve tie, ktoré súvisia s cieľom tohto príspevku.

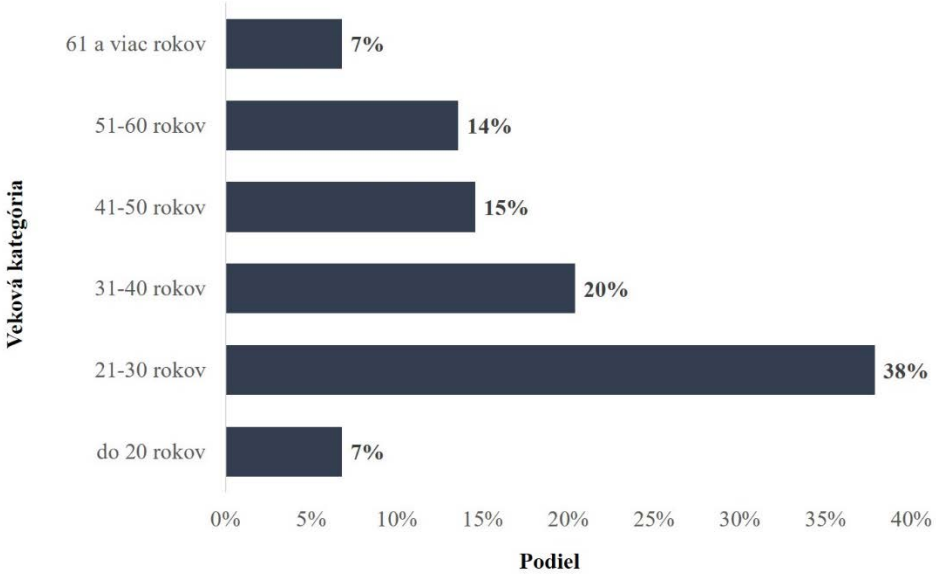

Graf 1 – Vek respondentov
Zdroj: Vlastný dotazníkový prieskum

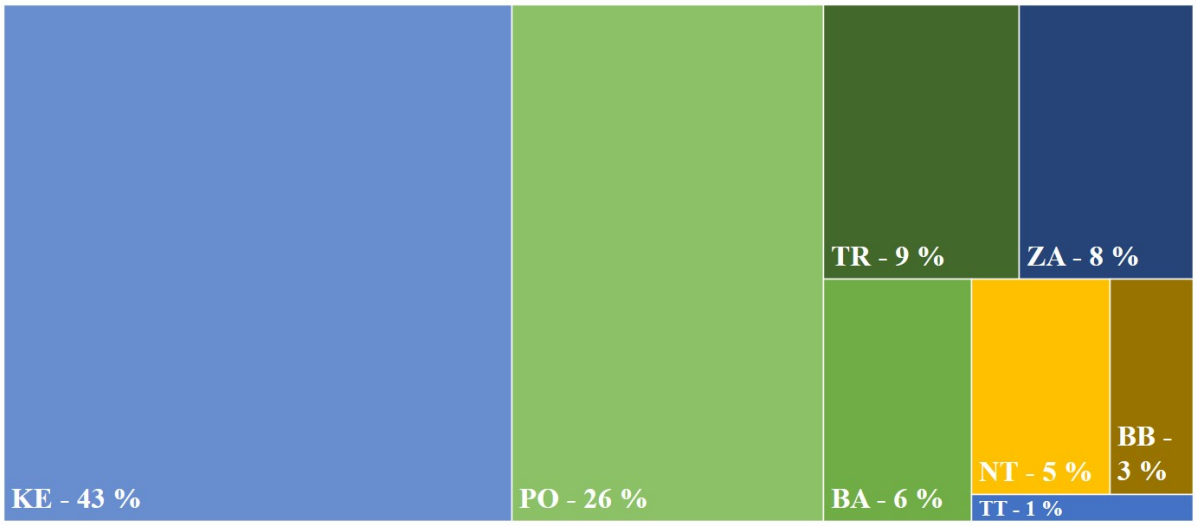

Graf 2 – Bydlisko respondentov podľa kraja
Zdroj: Vlastný dotazníkový prieskum

V otázke týkajúcej sa návštevnosti horských chát vo Východných Tatrách sme respondentom dali na výber päť možnosti, z ktorých mali označiť jednu odpoveď. Najviac respondentov (61,2

%) označilo odpoveď *„niekoľkokrát do roka“*, najmenej respondentov (1,9 %) možnosť *„niekoľkokrát do týždňa“* (títo respondenti pochádzali z Košického kraja) (graf 3).

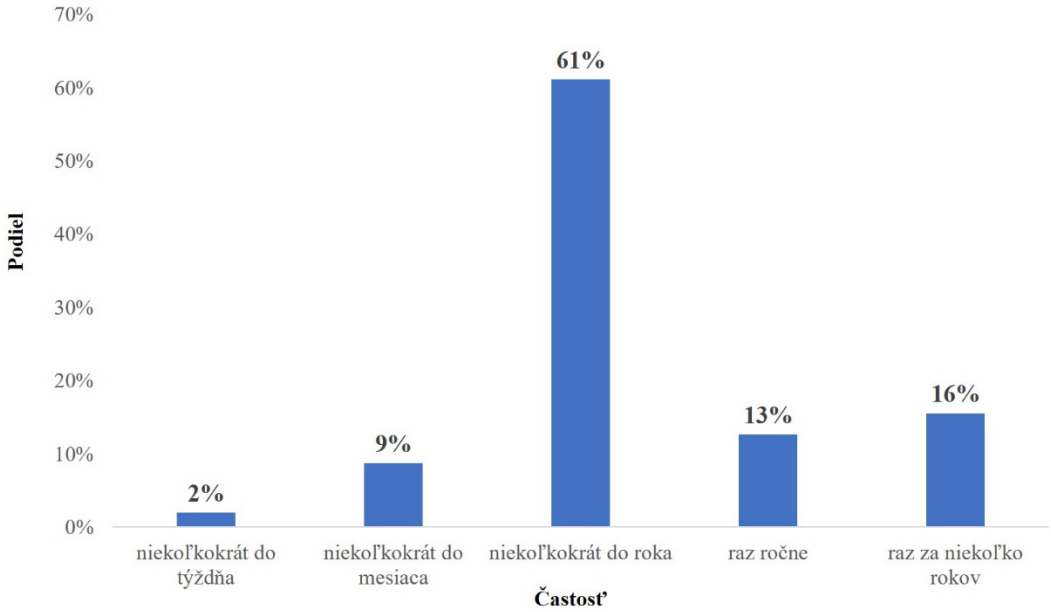

Graf 3 – Frekvencia návštevnosti horských chát
Zdroj: Vlastný dotazníkový prieskum

S návštevnosťou súvisia aj ročné obdobia. V nasledujúcej otázke sme sa preto pýtali, počas ktorého ročného obdobia respondenti navštevujú horské chaty najčastejšie a najradšej. Na výber mali opäť päť možností a zvoliť mali len jednu. V prípade ak nemali žiadne obľúbené ročné obdobie, mali na výber možnosť *„na ročnom období nezáleží“*. Práve túto odpoveď zakliklo najviac respondentov s počtom (42,7 %). To znamená, že títo ľudia sa jednoducho vyberú do hôr a na horské chaty kedykoľvek bez ohľadu na prevládajúce ročné obdobie. Avšak ak sa pozrieme na jednotlivé ročné obdobia, vidíme, že leto je u respondentov najobľúbenejším ročným obdobím a najmenej obľúbeným ročným obdobím u respondentov sú jar a zima. Jar označili 3 % respondentov a zimu 8,7 % respondentov. Leto je podľa nášho názoru najobľúbenejším ročným obdobím z dôvodu prevládajúceho slnečného počasia, dovolenkového obdobia a možnosťami výstupov na tatranské štíty. Z nášho pohľadu respondenti navštevujú horské chaty počas ročného obdobia jar a zima naopak najmenej z dôvodu ťažšej dostupnosti k horským chatám, keďže turistické chodníky bývajú často zasypané snehom alebo bývajú primrznuté. Častokrát ľudia nevedia nájsť kvôli snehovej pokrývke správnu cestu a po vybočení z turistického chodníka sa nevedia vrátiť naspäť a samozrejme častokrát dochádza k rôznym zraneniam. Jedným z najväčších rizík je bezpochyby pád snehových lavín. Dôvodom je však jednoznačne aj sezónna uzávera, kedy sú turistické chodníky smerujúce k tatranským štítom nepriechodné a dostupné sú len v sprievode horského vodcu.

V roku 2020 z počtu 103 respondentov navštívilo horské chaty a útulne situované vo Východných Tatrách 86 (83,5 %) respondentov a 17 (16,5 %) respondentov odpovedalo, že v minulom roku žiadnu horskú chatu alebo útulňu vo Východných Tatrách nenavštívilo. Od respondentov, ktorí v roku 2020 navštívili nejaké horské objekty sme vyžadovali, aby presne uviedli, ktoré objekty navštívili (mohli uviesť viaceré možnosti). Z nasledujúcich skutočností

sme zistili, že najviac navštevovaným objektom bola Zamkovského chata, ktorú navštívilo celkovo 61,6 % respondentov, druhým najnavštevovanejším objektom bola Rainerova chata/útulňa s podielom respondentov 55,8 %. Tretím najnavštevovanejším objektom bola u účastníkov prieskumu Chata pri Zelenom plese, ktorú v roku 2020 navštívilo 54,7 % respondentov (graf 4).

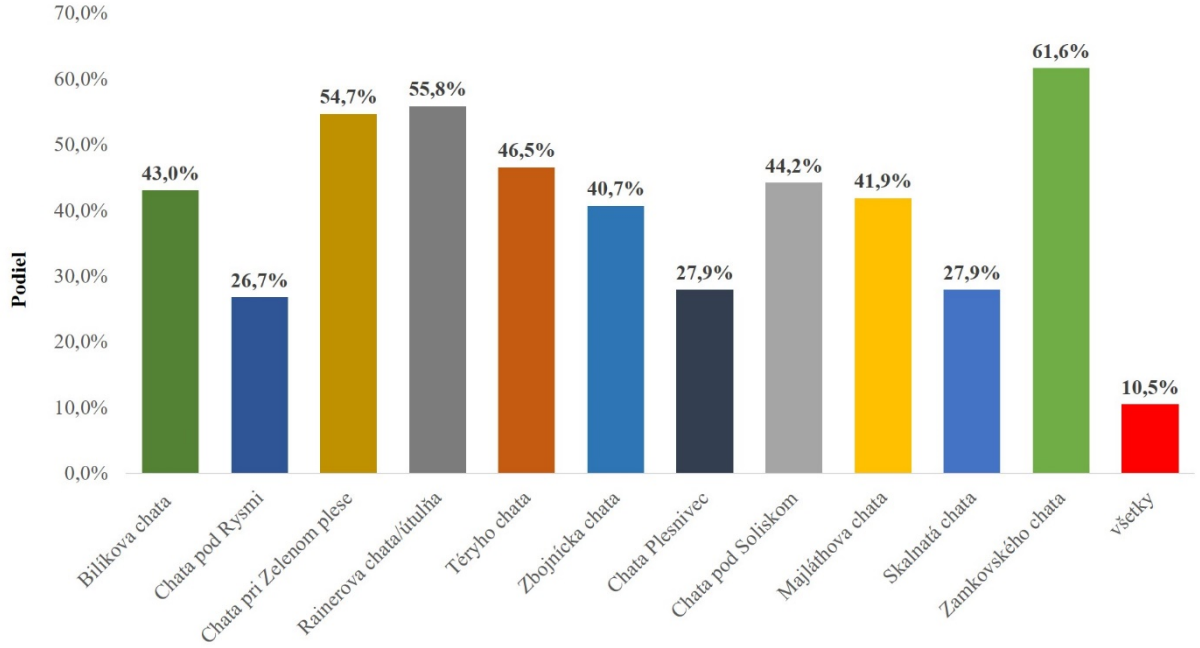

Graf 4 – Respondentmi navštívené horské chaty v roku 2020
Zdroj: Vlastný dotazníkový prieskum

Ďalšou otázkou sme u respondentov chceli zistiť, aké sú ich hlavné dôvody smerujúce k návšteve horských chát. V tejto otázke mohli respondenti zakliknúť opäť viac možností alebo mohli uviesť aj vlastnú odpoveď. Najhlavnejším dôvodom návštevy horských chát je podľa zistených informácií turistika a oddych. Turistiku označilo až 91,1 % respondentov a oddych označilo 52,5 %. Tieto dve odpovede považujeme za činnosti, ktoré môže vykonávať ktokoľvek bez ohľadu na vek. Naopak činnosti ako skalolezenie, lezenie ľadopádov a skialpinizmus si vyžadujú isté zručnosti a skúsenosti. Aj to je jeden z dôvodov, prečo pri tejto možnosti sledujeme nižší počet respondentov (skalolezenie – 7,9 %, lezenie ľadopádov - 2 %, skialpinizmus – 13,9 % a 3 % respondentov uviedlo inú odpoveď, ktorá predstavovala horské nosičstvo).

Služby môžeme považovať za neodmysliteľnú súčasť horských chát. Opýtali sme sa preto respondentov, aké služby počas návštevy horských chát zvyknú využívať. Zo 103 respondentov uviedlo 66 %, že počas návštevy horskej chaty alebo horských chát využívajú výlučne stravovacie služby. Druhou najviac zakliknutou odpoveďou boli ubytovacie a stravovacie služby, ktoré využíva 24,3 % respondentov a 21,8 % respondentov si zvykne počas svojho pobytu zakúpiť suvenír. Ubytovacie služby samotné využíva 5 % respondentov. To znamená, že počas svojho pobytu si títo návštevníci varia jedlo z vlastných zásob v kuchynke, ktorá je na chatách turistom voľne prístupná. Len 10,9 % respondentov uviedlo, že počas návštevy nevyužívajú žiadne služby.

Respondenti využívajúci ubytovacie služby mali následne uviesť koľko nocí strávili na horskej chate. Zistili sme, že 43,3 % ubytovaných respondentov strávilo na chate 2 až 3 nocí, 38,7 % respondentov strávilo na chate 1 noc a 16,1 % respondentov strávilo na chate viac ako 3 noci. Pri poskytovaných službách nás zaujímalo, ako ľudia hodnotia ich ceny. Podľa nášho názoru sa ceny na horských chatách za stravovacie služby a ubytovacie služby odvíjajú od spôsobu zásobovania, štandardu poskytovaných služieb a vybavenosti materiálno technickej základne objektov. Nižšie položené horské chaty aj keď využívajú na zásobovanie dopravné prostriedky akými sú terénne automobily alebo skútre, na druhej strane tieto objekty ponúkajú ubytovacie a stravovacie služby na vyššej úrovni, majú vyššiu ubytovaciu kapacitu a interiér a exteriér majú prebudovaný v modernom štýle. Vyššie položené horské chaty sú zásobované výlučne horskými nosičmi, ktorých práca je bezpochyby veľmi náročná a potrebná pre fungovanie horskej chaty. Horskí nosiči vynášajú na chatu nielen potraviny, nápoje, obliečky, plynové bomby, ale naopak znášajú z chaty aj použité plynové bomby a odpady. To je aj jeden z hlavných dôvodov prečo sú ceny za stravovacie a ubytovanie služby možno o niečo vyššie, aj keď ich komfort nie je na takej úrovni ako v nižšie položených chatách. Všetok náklad sa nosí fyzicky bez využívania vrtuľníkov, ktoré jednoznačne do hôr nepatria. Podľa nášho názoru majú takéto služby oveľa vyššiu hodnotu. Pri tejto nepovinnej otázke sa k cenám za stravovacie služby celkovo vyjadrilo 95 respondentov. Z toho 63,2 % uviedlo, že ceny za stravovacie služby vnímajú ako priemerné, 23,2 % respondentov uviedlo, že ceny sú z ich pohľadu naopak vysoké a 11,6 % respondentov sa nevedelo vyjadriť. V prípade hodnotenia cien ubytovacích služieb sa vyjadrilo celkovo 69 respondentov, z ktorých 5,8 % považuje ceny za nízke, 42 % respondentov považuje ceny za priemerné 24,6 % respondentov vníma ceny ako vysoké a 27,5 % účastníkov prieskumu sa nevedelo vyjadriť (graf 5).

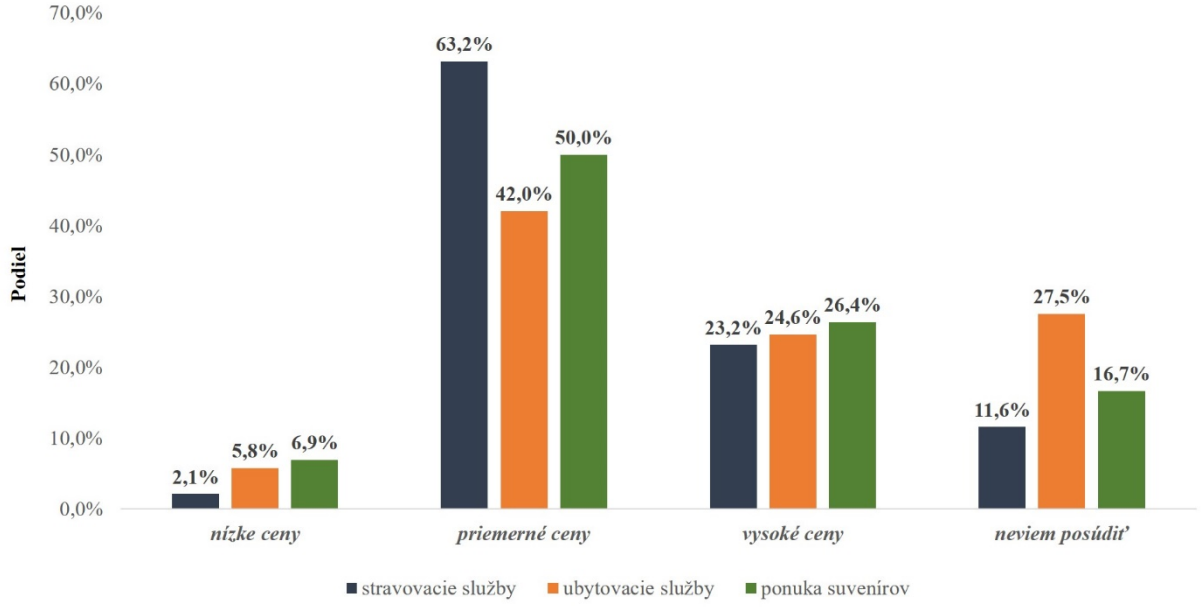

Graf 5 – Hodnotenie cien poskytovaných služieb
Zdroj: Vlastný dotazníkový prieskum

Záver

V súčasnosti je vo Východných Tatrách situovaných 11 horských chát a ich rozmiestnenie môžeme označiť za rovnomerné, pretože takmer v každej doline alebo v jej tesnej blízkosti sa

nachádza aspoň jeden objekt, ktorý je napojený na širokú sieť turistických trás smerujúcich na nejaký tatranský vrchol alebo sedlo. Umiestnenie súčasných chát a útulní zároveň súvisí so zaniknutými horskými chatami, pretože mnohé súčasné chaty sú ich náhradou. Na základe výsledkov z prieskumu sa nám podarilo zistiť, že najviac turistov navštevuje horské objekty niekoľkokrát do roka hlavne počas obdobia leta a najmenej počas obdobia jari a zimy, kedy je terén ťažšie zdolateľný a ovplyvnený viacerými faktormi, ako napríklad pád snehových lavín, námraza alebo nepriechodnosť turistických chodníkov z dôvodu vysokej snehovej pokrývky. Najnavštevovanejším horským objektom v roku 2020 podľa nášho prieskumu bola u turistov Zamkovského chata, Rainerova útulňa a Chata pri Zelenom plese. Hlavnými rozhodujúcimi faktormi smerujúcimi k návšteve horských objektov je prostredie, v ktorom sa chata nachádza, poskytované služby a ich ceny, personál chaty a možnosti turistiky v okolí. V prípade poskytovaných služieb sa nám podarilo zistiť, že prevažná časť turistov využíva hlavne stravovacie služby a kombináciu ubytovacích a stravovacích služieb. Väčšina z nich strávila na chate dve až tri noci a najmenej viac ako päť noci. Išlo hlavne o turistov, ktorých hlavným cieľom počas letného obdobia bolo zdolávanie okolitých tatranských štítov a počas obdobia zimy išlo o skialpinistov.

Tento článok odporúčal na publikovanie vo vedeckom časopise Mladá veda:
doc. RNDr. Radoslav Klamár, PhD.

Použitá literatúra

1. ANONYM, 2019. *Skromné, ale nápomocné: útulne z Malej Fatry takmer vymizli.* [online]. [cit. 2020-07-01]. Dostupné z: https://www.zilinskyvecernik.sk/clanok/skromne-ale-napomocne-utulne-z-malej-fatry-takmer-vymizli/9228/.
2. BALATKA, Břetislav, 1986. *Malá encyklopedie turistiky. 1. vyd.* Praha: Vydavateľstvo Olympia, 345 s.
3. BOHUŠ, I. st., 1996. *Od A po Z o názvoch Vysokých Tatier*. Tatranská Lomnica: Štátne lesy TANAPu, 458 s., ISBN 8096752278.
4. BOHUŠ, Ivan ml, 2014. *Tatranské chaty*. Tatranská Lomnica: Vydavateľstvo I & B Tatry, 76s, ISBN 9788089575053.
5. BOHUŠ, Ivan ml., 2007. *Tatranské chaty majáky v mori skál a snehu*. Tatranská Lomnica: Vydavateľstvo I & B Tatry, 140 s., ISBN 9788096901746.
6. BOOKING. COM, 2021. Najlepšie hotely a ubytovania. [online]. [cit. 2021-03-03]. Dostupné z: https://www.booking.com.
7. CA SORGER, 2021. *Horské chaty Vysoké Tatry a v okolí.* [online]. [cit. 2021-03-25]. Dostupné z: https://www.sorger.sk/atrakcie/horske-chaty/obec-vysoke-tatry.
8. FRANK, I., 2014. *Čistenie odpadových vôd vo Vysokých Tatrách*. [online].[cit. 2021-03-13]. Dostupné z: http://os-cao.czwa.cz/assets/custom/dokumenty/horske-cov-2014/08_HORSKE_COV2014_FRANK.pdf
9. FREEMAP SLOVAKIA, 2021. *Digitálna mapa*. [online]. [cit. 2021-03-11]. Dostupné z: https://www.freemap.sk/?map=15/49.163508/20.232739&layers=T.
10. GAŠPAR, J., 2003. *O tatranských chatách v extrémnych polohách*. [online]. [cit. 2020-07-02]. Dostupné z: http://publikacie.uke.sav.sk/sites/default/files/2003_5_269_272_gaspar.pdf.
11. GECÍKOVÁ, I. a V. PAPCUNOVÁ, 2010. *Metódy a techniky regionálnej analýzy*. Bratislava: MERKURY. ISBN 978-80-89458-08-0.
12. GÚČIK, M. a kol., 2006. *Výkladový slovník cestovný ruch, hotelierstvo a pohostinstvo*. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo – Mladé letá, 216 s., ISBN 8010003603.

13. HIKEMATES, 2019. *12 túr k chatám vo vysokých tatrách, ktoré môžeš ísť aj v zime* [online].[cit.2021-03-13]. Dostupné z: https://www.hikemates.com/blog/12-tur-vo-vysokych-tatrach-ktore-mozes-ist-aj-v-zime-velky-prehlad-zimnej-prevadzky-chat-1/.
14. CHATA PLESNIVEC, 2021. *Ubytovanie*. [online].[cit. 2021-03-13]. Dostupné z: https://www.chataplesnivec.sk/.
15. CHATA POD RYSMI, 2009. *Ubytovanie*. [online].[cit. 2021-03-13]. Dostupné z: https://www.chatapodrysmi.com/ubytovanie.php?lang=.
16. CHATA POD SOLISKOM, 2021. *Cenník chaty Solisko*. [online].[cit. 2021-03-13]. Dostupné z: https://chatasolisko.sk/#cennik.
17. CHATA PRI ZELENOM PLESE, 2018a. *Cenník ubytovania s online kalkulačkou planý od 1.6. 2020.* [online]. [cit. 2021-03-13]. Dostupné z: https://chataprizelenomplese.sk/cennik-ubytovania-s-online-kalkulackou/.
18. CHATY.SK, 2021. *Známe horské a vysokohorské chaty*. [online]. [cit. 2021-03-25]. Dostupné z: https://www.chaty.sk/zname-chaty/.
19. CHUDÝ, P., 2018. Kacvinského útulňa. In. *Štrbské noviny*. [online]. 2018. Roč. 7, č. 6, 14 s. [cit. 2021-03-15]. Dostupné z:http://online.fliphtml5.com/xdgr/xjrt/#p=15.
20. JEŠKO, V. a M. LÖRINCOVÁ, 2007. *Chaty na miestach, kde v horách končí svet.* [online]. [cit. 2021-01-25]. Dostupné z: https://www.sme.sk/c/3402213/chaty-na-miestach-kde-v-horach-konci-svet.html.
21. KARÁCSONY, V., 2009. *S batohom cez hory: Z histórie turistických chát na Slovensku do roku 1949*. Bratislava: Slovenské združenie telesnej kultúry – Múzeum telesnej kultúry v SR, 47 s., ISBN 97880970298253.
22. KLUB SLOVENSKÝCH TURISTOV, 2020. *Výber nájomcov vysokohorských chát (tlačová správa)*.[online]. [cit. 2021-03-03]. Dostupné z: https://www.kst.sk/index.php/aktuality-ustredie/1611-vyber-najomcov-vysokohorskych-chat-tlaova-sprava.
23. KOLLÁR, D., J. LACIKA a R. MALARZ, 1998. *Slovensko – Poľské Tatry.* Bratislava: Vydavateľstvo DAJAMA, 354 s., ISBN 8096754726.
24. KOLLÁROVÁ, Z., 2005. *Tatranské vysokohorské chaty*. [online]. [cit. 2020-07-01]. Dostupné z: http://www.krasy-slovenska.eu/articles/view/193/Tatransk%C3%A9%20vysokohorsk%C3%A9%20chaty.
25. KOŁODZIEJCZYK, K., 2015. *Wzorce zagospodarowania Szlaków turystycznych w górach średnich na wybranych przykładach europejskich.* [online]. [2021-02-15]. Dostupné z: https://www.geogr.uni.wroc.pl/data/files/publikacje-pozostale-publikacje-igrr/lib-kolodziejczyk_wzorce_zagospodarowania_szlakow_turystycznych-1.pdf.
26. KUCHÁRIK, J., 2019. *Tatry: Vysoké, Belianske, Západné*. Bratislava: Vydavateľstvo DAJAMA, 240 s., ISBN 9788081360985.
27. MAPY.CZ, 2021. *Turistické mapy a cyklomapy*. [online]. [cit. 2021-03-11]. Dostupné z: https://sk.mapy.cz/turisticka?x=20.5612000&y=48.9417000&z=11.
28. MAZÚR, E. a M. LUKNIŠ, 2002. Geomorfologické jednotky. Mapa 1:100 000. In: *Atlas krajiny Slovenskej republiky*. Bratislava: Ministerstvo ŽP SR a Banská Bystrica: Slovenská agentúra ŹP, 88 s., ISBN 8088833272.
29. MÄKKÁ, S., 2007. *Rainerova chata*. [online]. [cit. 2021-03-13]. Dostupné z: https://hiking.sk/hk/ar/425/rainerova_chata.html.
30. PECIAR, Š a kol., 1959. *Slovník slovenského jazyka I diel*. Bratislava: Vydavateľstvo slovenskej akadémie vied, 815 s.
31. REHÁK, Š. a M. ŠIPIKAL, 2011. *Kvalitatívne metódy v regionálnom výskume*. Bratislava: Vydavateľstvo EKONÓM. ISBN 978-80-225-3166-5.
32. SKALNATÁ CHATA, 2021. *Náš príbeh*. [online]. [cit. 2021-03-03]. Dostupné z: https://www.skalnatachata.sk/sk/nas-pribeh.
33. SOLČANSKÝ, M., 2019. *Tatranské vysokohorské chaty patria turistom, súkromníkom aj štátu. Najnižšie nájomné si pýta štát.* [online]. [cit. 2020-11-07]. Dostupné z: https://www.forbes.sk/komu-patria-tatranske-chaty-turistom-sukromnikom-statu/.
34. TÉRYHO CHATA, 2021. *Ubytovanie*.[online].[cit. 2021-03-13]. Dostupné z: https://www.teryhochata.sk/ubytovanie/.

35. ZBOJNÍCKA CHATA, 2015. *Ubytovanie*. [online]. [cit. 2021-03-13]. Dostupné z: https://zbojnickachata.sk/sk/ubytovanie/.